

Министерство образования Республики Саха (Якутия)

Муниципальное учреждение «Муниципальный орган управления образования»

Муниципальное общеобразовательное бюджетное учреждение

«Бордонская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО:
на заседании МО
протокол № 1 от
« 29 » августа 2017г.

[Подпись] (29/08/17)

СОГЛАСОВАНО:
заместитель директора
по учебной работе:

« 29 » августа 2017г.
[Подпись] (Спирова Д.Н.)

УТВЕРЖДЕНО:

директор школы

(Григорьев В.Д.)

« 29 » августа 2017г.

[Подпись]

Программа

«Хомус абылаца».

на 2017-2018 уч.год

Учитель: Петрова Любовь Геннадиевна

Бордон

Хомус тардыга үөрэтии утума

Барыта 34 чаас, ол ийигэр теорията – 15, дьарыга – 19.

Хомус саха культуратын саамай тарҕаммыт кэрэ керунэ буоларын быһыытынан, оҕо барыта хомуска оонньуур буолара наада. Хомус тардарга ким барыта уерэниэн сеп. Сурун дорҕоону табаарары, дорҕоону уларытан сахалыы ырыаны оонньууру хайа бабарар оҕо сотору сатыыр буолар. Оттон хомуска оонньообун араас ньыматын толору бабылыырга элбэх бириэмэ, баба, дьарык, тулуур, дьаныар наада.

Хомуска уерэтии сурун сыала-соруга:

1. Оҕоҕо теребут норуотун культуратын, искусствотун уьун кэмнээх сайдан кэлбит историятын биллэрии, киниэхэ интэриэһи уескэтии, ытыктыырга-убаастыырга уерэтии.
2. Хомуска оонньуур ньымалары бабылыырыгар кемелеуу, ылбыт уеруйэхтэрин салгыы сайыннарыы, хомуу олобун арахсыспат аргыа оносторугар уьуйуу, бэйэтин омук быһыытынан билиниитин ситиьии.
3. Кэрэни кэрэхсииргэ, ейдуургэ, киниэхэ тардыарга уерэтии.
4. Хомус абыланын ненуе саха кийитин майгытын-сигилитин уратытыгар: киэн кебустээх, сайаҕас майгылаах, уйан дууьалаах, холку буоларга иитии.

Хомуска уерэтии тумуктэрэ

Ытык ейдебуллэри уерэнээччигэ инэрии тумугэ:

- Хомус – саха культуратын саамай тарҕаммыт кэрэ керунэ буоларын ейдуур: хомус инструмены сыаналыыр.
- Кэрэни кэрэхсииргэ, ейдуургэ, киниэхэ тардыарга уерэтии.
- Хомус абыланын ненуе саха кийитин майгыта-сигилитэ уратытыгар: киэн кебустээх, сайаҕас майгылаах, уйан дууьалаах, холку буолар диэн, учугэйгэ тиэрдэрин ейдуур.

Программа сурун тосхоллоро:

I. Билсиьии (12 чаас)

1. Сабалааьын
 - Хомус музыкатын истии
 - Хомус туьунан кэпсэтии
 - Хомус арааьын керуу
 - Хомус туьунан хоьоону, ырыаны истии
 - Саха хомуьун чаастарын билии
 - Хомус тыаьын арааьын истии
 - Хомус тардар ньыма арааьын истэн билсиьии
2. Тутарга, сурун охсууга уерэнии:
 - Илиини эрчийии (сурун охсууга бэлэмнэнии)
 - Хомуу сатаан тутуу (тиискэ сыьыарбакка)
 - Сурун охсууга уерэнии
3. Сурун дорҕоонно уерэнии
 - Хомуска сурун дорҕоону истии
 - Хомуу тиискэ сыьыары тутуу
 - Хомуу тиьбинэн ытыра тутуу

- Хомуу тутан туран уоу аыы-сабы
- Сурун дорбоону тааары
- Абаас дорбооннору санарбакка эрэ тааары
- Сурун дорбоону уларыты
- Дорбоон уларыйытын истии, утуктуу

4. Тынарга уерэни:

- Хомуа суох ууннук тыныны (муннунан, айабынан, ибинэн)
- Биир охсууга ууннук эбирийи
- Сурун охсуунан судургу ырыа мелодиятын оонньоонун.

II. Умсугутуу (3 чаас)

- Хомус маастардарын толоруутун истии
- Хомус музыкатын ис хобоонун кэпсэбин
- Араас ньыманы ибитиннэри
- Музыканы харабы симэн олон истии
- Музыка ис хобоонун уруйдаабын

III. Ууйуу (14чаас)

1. Охсуу арааыгар ууйуу

- Сурун охсуу (кердоруу, уерэти)
- Теттеру охсуу (кердоруу, уерэти)
- Теттеру-таары охсуу (кердоруу, уерэти)
- Хас да буолан бииргэ охсуу (ырыаны туаны)
- Тэтими уларыты (музыкаба дьуэрэлэбин)
- Тарбабы дьарыктаабын (ат туйабын тыабын уерэти)
- Охсуу араабын туанан ырыаны оонньоонун

2. Дорбоону уларыты

- Араас ньыманы ибитиннэри (куерэгэйдэти, хаастаты, кэбэлэти)
- Тылы дьарыктаабын (куерэгэйдэти, хаастаты, кэбэлэти)

3. Тыныга дьарык

- Биир охсууга иккитэ эбирийи
- Муннунан тыныны
- Ибинэн тыныны

4. Кылгас дорбоону ооньуурга дьарык

- Хомус тылын ханас илии тарбабынан тохтотуу
- Таммах тыабын утуктуу
- Хомус тылын уоунан тохтотуу
- Теттеру-таары охсон кылгас добоону тааары
- Хомуу тиистэн арааран уоунан тутан оонньоонун
- Суурук аты утуктуу
- Хомус тылын эмискэ эбирийэн тохтотуу
- Хомус тылын уостан арааран тохтотуу

5. Сатаан истэргэ дьарык:

- Хоомуу харабы сабан олон истии
- Ханник ньымалары туттубуту ырыты
- Оонньоонун ис хооонун кэпсэти

IV. Чочуйуу (5ч)

- Бары тэннэ охсуу
- Бары тэннэ тыыныы
- Бары тэннэ тыабын кыччататы уонна кууьурдуу
- Бары тэннэ тэтимн уларытыы
- Теманы арийыыга дьарык
- Айымныы бэлэмигэр кыттыы
- Сана ньыманы арийыы
- Тута айан оонньуурга дьарык.

Куруьуок улэтин тумугэр бары кыттыан репертуар бэлэмнииллэр, концертка, конкурска кытталлар.

Уерэх сатабылларын сайыннарыы тумугэ

- Саха хомуьун былыргытын уонна билинни сайдыгытын, саха былыргы музыкальнай инструменнарын, норуот тылынан уус-уран айымныыларыттан: норуот ырыаларын, саха утуе угэбин - ыыабы уонна хомуска импровизация ейдебулун билэр

Тустаах уерэх предметин уерэтии тумугэ:

- хомуьу сатаан тутууну, оонньообун 4-5 керунун: хаастатыы, дьизэрэтии, куерэгэйдэтии, табыгыратыы о.д.а.

-хомуска оонньуурга сатаан тынар, араас дорбоону айан табаарар

-белебунэн оонньууру сатыыр

-хомус араас муусукатын сатаан истэр

Хомус тардыыга уерэтии тематическай былаана

ч	Пл.дата	Факт.дата	Темата	Дьарык сыала-соруга
			1 чизппэр	
1			Хомус абылана	Хомус куруьуогун сыалын-соругун билибиннэрии Хомус музыкатын истии
2			Хомус арааба	Хомус хантан кэлбитин кэпсэтибии Хомус араабын билибиннэрии
3			Хомус чаастара	Саха хомуьун чаастарын били
4-5			Хомуьу тутуу	Тутарга, сурун охсууга уерэнии Илиини эрчийии (сурун охсууга бэлэмнэнии) Хомуьу сатаан тутуу (тиискэ сыьыарбакка)
6			Сурун дорбоонно уерэнии	Хомуска сурун дорбоону истии Хомуьу тиискэ сыьыары тутуу Хомуьу тииьинэн ытыра тутуу

				Хомуска оонньоон керуу
7			Хомуу тутан туран уоу абы-сабы	Уос оруолун быаары, хомуска ооньюурга уоу абы-сабы ньымалара Хомуска оонньоон керуу
8			Абаас дорбоонор	Абаас дорбоонору санарбакка эрэ тааары Хомуска оонньоон керуу
			2 чиепэр	
1			Сурун дорбоону уларыты	Сурун дорбоону уларыты Дорбоон уларыйытын истии, утуктуу Хомуска оонньоон керуу
2			Тынарга уерэни	Хомуа суох ууннук тыны (муннунан, абаанан, ибинэн) Хомуска оонньоон керуу
3			Тынарга уерэни	Биир охсууга ууннук эбирийэргэ уерэни Хомуска оонньоон керуу
4			Тынарга уерэни	Сурун охсуунан судургу ыра мелодиятын оонньоон Хомуска оонньоон керуу
5-7			Хомус маастардара	Хомус маастардарын толоруутун истии Хомус музыкатын ис хобоонун кэпсэбин Араас ньыманы иьитиннэри Музыканы харабы симэн олон истии Музыка ис хобоонун уруйдаабын
			3 чиепэр	
1			Охсуу арааыгар ууу	Сурун охсуу (кердоруу, уерэти) Хомуска оонньоон керуу
2			Охсуу арааа	Теттеру охсуу (кердоруу, уерэти) Теттеру-таары охсуу (кердоруу, уерэти) Хас да буолан бииргэ охсуу (ыраны туаны)
3			Охсуу арааа	Тэти уларыты (музыкаба дьуерэлэбин) Тарбабы дьарыктаабын (ат туйабын тыабын уерэти) Охсуу араабын туанан ыраны оонньоон
4			Дорбоону уларыты	Араас ньыманы иьитиннэри (куерэгэйти, хаастаты, кэбэйти) Хомуска оонньоон керуу

5			Дорбоону уларыты	Тылы дьарыктаабын (куерэгэйдэтии, хаастаты, кэбэлэтии) Хомуска оонньоон керуу
6-7			Тыыныга дьарык	Биир охсууга иккитэ эбирийи Муннунан тыыны Ибинэн тыыны
8			Кылгас дорбоону ооньуурга дьарык	Хомус тылын ханас илии тарбабынан тохтотуу Таммах тыабын утуктуу
9			Кылгас дорбоону ооньуурга дьарык	Хомус тылын уобунан тохтотуу Теттеру-таары охсон кылгас добоону табаары
			4 чиеппэр	
1			Табыгыраты	Хомуу тиистэн арааран уобунан туган оонньообун Суурук аты утуктуу
2			Кылгас дорбоону ооньуурга дьарык	Хомус тылын эмискэ эбирийэн тохтотуу Хомус тылын уостан арааран тохтотуу
3-5			Сатаан истэргэ дьарык	Хомуу харабы сабан олорон истии Ханнык ньымалары туттубуту ырыты Оонньообун ис хобоонун кэпсэтии
6			Тэннэ оонньообун	Бары тэннэ охсууга уерэнии Бары тэннэ тыынарга эрчиллии
7			Тэннэ оонньообун	Бары тэннэ тыабын кыччатты уонна кууурдуу Бары тэннэ тэtimi уларыты
8			Тута айыы дьарыга	Теманы арыыыга дьарык Айымны бэлэмигэр кытты Сана ньыманы арыыы Тута айан ооньуурга дьарык.
9			Тумук дьарык	Инники туруорбут репертуары оонньоон керуу, кэнсиэркэ кытты О5о курууоокка ылбыт билиитин ырытыыы, сана атастаабы